

**Міністерство охорони здоров'я України
Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова**

Навчально-науковий інститут психології та ментального здоров'я

Кафедра психіатрії, наркології та психотерапії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор закладу вищої освіти
з науково-педагогічної та навчальної роботи

Інна АНДРУШКО

“ 28 ” серпня 20 15 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА
обов'язкової навчальної дисципліни**

ОК 12 ПСИХІАТРІЯ, НАРКОЛОГІЯ

**Підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти
галузі знань С Соціальні науки, журналістика, інформація
та міжнародні відносини
спеціальності С4 Психологія**

2025 рік

Робоча програма з дисципліни «Психіатрія. Наркологія» складено відповідно до ОПП «Психологія» 2025, підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти, освітньої кваліфікації «Магістр психології», професійної кваліфікації «Практичний психолог (соціальна сфера)». 19 с.

«27» серпня 2025 р.

Розробники:

Завідувач кафедри психіатрії, наркології та психотерапії, проф. Софія РИМША

доцент, к.мед.н. Наталія РАЦИБОРИНСЬКА-ПОЛЯКОВА

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри **психіатрії, наркології та психотерапії**

Протокол від «27» серпня 2025 року № 1

Завідувачка кафедри психіатрії,
наркології та психотерапії

Софія РИМША

Схвалено Науково-методичною радою Навчально-наукового інституту психології та ментального здоров'я

протокол № 1 від «28» серпня 2025 року

Голова науково-методичної ради
Навчально-наукового інституту психології
та ментального здоров'я

д.мед.н., доц. Олександр БЕЛОВ

Програма вивчення навчальної дисципліни «Психіатрія. Наркологія» складена згідно ОПП «Психологія» (2025) другого (магістерського) рівня вищої освіти, галузі знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини», спеціальності С4 Психологія, відповідно Стандарту вищої освіти зі спеціальності 053 Психологія галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки для другого (магістерського) рівня вищої освіти, введеного в дію наказом МОН України №564 від 24.04.2019р.

Анотація навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни «Психіатрія. Наркологія» складена відповідно до порядку підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня освіти у вищих медичних навчальних закладах освіти України у відповідності до вимог кредитно-трансферної системи організації навчального процесу ECTS, примірного навчального плану підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини», спеціальності С4 Психологія.

Дисципліна є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми «Психологія», циклу професійної підготовки магістра психології, розрахована на 3,0 кредити, які здобувачі освіти засвоюють протягом 3 семестру на 2 році навчання.

Основним фокусом програми є отримання знань з дисципліни «Психіатрія. Наркологія», вивчення якої необхідне для успішного засвоєння дисциплін професійної підготовки та успішної професійної діяльності. Предметним напрямком програми є особливості організації системи охорони психічного здоров'я, загальна психопатологія та спеціальна (нозологічна) психіатрія, програма орієнтована на отримання знань про хворобливі зміни психіки, етіологія, патогенез, клініка, лікування, профілактика, експертиза та реабілітація психічно хворих, формування здатності застосовувати набуті знання, уміння, навичок первинної діагностики, лікування, профілактики психічних розладів, психосоціальної реабілітації пацієнтів з психічними розладами, в тому числі обумовлених прийомом психоактивних речовин, необхідних при організації психологічного супроводу окремих контингентів, а також при наданні первинної психологічної допомоги, для вирішення типових задач діяльності психолога в галузі охорони ментального здоров'я на відповідній посаді, сфера застосування яких передбачена визначеними переліками синдромів та симптомів розладів психіки, в тому числі обумовлених прийомом психоактивних речовин, що потребують особливої тактики ведення клієнтів, кризових станів, проведення досліджень тощо.

Робоча програма складена на основі:

освітньо-професійної програми «Психологія» (2025) підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти освітньої кваліфікації «Магістр психології», галузі знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини», спеціальності С4 Психологія у ВНМУ ім. М.І. Пирогова 2025; навчального плану спеціальності С4 «Психологія» на 2025-2026 навч. р.; чинного положення про організацію освітнього процесу у Вінницькому національному медичному університеті ім. М.І. Пирогова;

1. Опис навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни «Психіатрія. Наркологія» призначена для закладів вищої освіти МОЗ України у відповідності до вимог кредитно-трансферної системи організації навчального процесу ECTS, заснованої на поєднанні технологій навчання за розділами та залікових кредитів оцінки – одиниць виміру навчального навантаження здобувача освіти необхідного для засвоєння дисципліни або її розділу.

Видами навчальних знань згідно з навчальним планом є: а) лекції, б) практичні заняття, в) самостійна робота студентів.

Поточна навчальна діяльність студентів контролюється на практичних заняттях у відповідності з конкретними цілями. Рівень підготовки здобувачів: визначається на підставі результатів тестування, письмової або усної відповіді на контрольні питання, розв'язанні ситуаційних та клінічно-орієнтовних задач, огляд хворого, клінічні розбори, складання алгоритмів обстеження, лікування та профілактики при певній нозології, проведення диференційної діагностики на підставі визначених симптомів та синдромів у хворого, оцінку результатів обстежень, функціональних проб тощо.

Підсумковий контроль засвоєння дисципліни здійснюється по її завершенню у формі заліку згідно навчального плану для спеціальності С4 Психологія.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є хворобливі зміни психіки, етіологія, патогенез, клініка, лікування, профілактика, експертиза та реабілітація психічно хворих.

Міждисциплінарні зв'язки: Вивчення обов'язкової дисципліни «Психіатрія. Наркологія» базується на знаннях основних фундаментальних дисциплін та дисциплін професійного спрямування та інтегрується з цими дисциплінами. Дисципліна передбачає інтеграцію викладання з іншими дисциплінами, що вивчають особливості психіки та поведінки, та закладає основи професійного мислення, фахової інтерпретації особливостей розладів психіки та поведінки, які використовуються в психологічній практиці, формування умінь застосовувати знання з психіатрії та наркології в процесі подальшого навчання і у професійній діяльності; закладає основи здорового способу життя та профілактики психічних порушень у процесі життєдіяльності, надає розуміння сучасної стратегії лікування та профілактики розладів психіки та поведінки і формуванню знань для індивідуальних підходів щодо діагностики та лікування психічних порушень в процесі професійної діяльності.

2. Мета та завдання вивчення навчальної дисципліни

2.1. Метою викладання навчальної дисципліни є формування здатності застосовувати набуті знання, уміння, навички первинної діагностики, лікування, профілактики психічних розладів, психосоціальної реабілітації пацієнтів з психічними розладами, в тому числі обумовлених прийомом психоактивних речовин, необхідних на первинному рівні надання психологічної допомоги, а також для вирішення типових задач діяльності психолога в галузі охорони здоров'я на відповідній посаді, сфера застосування яких передбачена визначеними переліками синдромів та симптомів розладів психіки, в тому числі обумовлених прийомом психоактивних речовин, що потребують особливої тактики ведення клієнтів, невідкладних станів, досліджень, тощо.

2.2. Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Психіатрія. Наркологія» є пропагування методу профілактичного спрямування охорони психічного здоров'я України, що є одним із важливих принципів в організації високоспеціалізованої психіатричної/наркологічної допомоги; підкреслення важливості і необхідності вивчення питань професійної етики і деонтології для формування особистості психолога; розгляд питань професійної орієнтації; розвиток клінічного мислення; активне набуття і закріплення практичних навичок.

2.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна.

Згідно ОПП “Психологія” (2025) дисципліна забезпечує набуття студентами наступних компетентностей:

Інтегральна компетентність – здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.

Загальні (ЗК):

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

- ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК5. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
- ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
- ЗК8. Здатність розробляти та управляти проектами.
- ЗК9. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.
- ЗК10. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

Спеціальні (СК):

- СК1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики.
- СК2. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та / або практичної значущості.
- СК3. Здатність обирати і застосувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності.
- СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.
- СК5. Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.
- СК6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах.
- СК7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.
- СК8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.
- СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.
- СК10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.

Результати навчання:

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна:

- ПРН1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.
- ПРН2. Вміти організовувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів.
- ПРН3. Узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки.
- ПРН4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій з урахуванням стану психічного здоров'я.
- ПРН5. Розробляти з урахуванням стану психічного здоров'я програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.
- ПРН6. Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість.
- ПРН7. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень у писемній та усній формах, брати участь у фахових дискусіях.
- ПРН8. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.
- ПРН9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.
- ПРН10. Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності.

ПРН11. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

Результати навчання для дисципліни:

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні:

Знати:

- етіологічні та патогенетичні механізми розладів психіки та поведінки;
- класифікацію найбільш поширених психічних захворювань;
- клінічні особливості перебігу найбільш поширених психічних захворювань;
- ускладнення при найбільш поширених розладах психіки та поведінки;
- принципи діагностики найбільш поширених розладів психіки та поведінки;
- алгоритм лікування та профілактики найбільш поширених психічних захворювань.

Вміти:

- класифікувати та аналізувати типову клінічну картину розладів психіки та поведінки;
- здійснювати оцінку прогнозу перебігу розладів психіки та поведінки;
- організовувати менеджмент клієнта з розладами психіки та поведінки;
- демонструвати володіння морально-деонтологічними принципами фахівця в сфері охорони психічного здоров'я та принципами фахової субординації у психіатрії;
- вести документацію щодо психіатричних випадків.

3. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Програма вивчення дисципліни структурована 1 модуль, до складу якого входять 2 змістових модулі.

На вивчення навчальної дисципліни за денною формою навчання відводиться 90 годин – 3,0 кредити ЄКТС

Опис навчального плану з обов'язкової дисципліни

Структура навчальної дисципліни «Психіатрія, наркологія»	Форма навчання	Кількість годин				Рік навчання	Вид контролю
		Всього годин/ кредитів ECTS	Аудиторних		СРС		
			Лекцій	Практичних			
Модуль 1 «Психіатрія, наркологія» Змістових модулі 2	денна	90 годин/ 3,0	14	16	60	2	ПК-залік
	заочна	кредити	4	8	78		

Примітка: 1 кредит ECTS становить 30 академічних годин.

Денна форма: Аудиторне навантаження становить 33,3%, СРС – 66,7 %.

Заочна форма: Аудиторне навантаження становить 13,3%, СРС – 86,7 %.

Модуль 1. Психіатрія, наркологія

Змістовий модуль 1. Загальні питання психіатрії та наркології, та загальна психопатологія.

Тема 1. Предмет та завдання психіатрії та наркології, історія розвитку, організація допомоги хворим із психічними порушеннями.

Тема 2. Порушення психічних функцій: відчуттів та сприйняття, мислення, пам'яті та інтелекту, емоцій та ефektorної сфери, свідомості та самосвідомості.

Тема 3. Загальні психопатологічні синдроми. Класифікація психічних розладів та захворювань. Основні гіпотези патогенезу. Клінічні форми та типи перебігу. Загальні принципи лікування психічних захворювань і розладів, участь питання реабілітації та експертизи хворих з психічними розладами.

Змістовий модуль 2. Спеціальна (нозологічна) психіатрія.

Тема 4 Ендогенні (шизофренія: преморбідні прояви, основні клінічні симптоми, клінічні форми та типи перебігу, лікування, профілактика, експертиза хворих; афективні розлади: класифікація, біполярний афективний розлад, циклотимія, дистимія, вікові особливості перебігу афективних розладів, лікування, прогноз) та ендогенно-органічні (первиннодегенеративні захворювання, психічні розлади судинного генезу, епілепсія) психічні захворювання.

Тема 5. Соматогенні, екзогенні, екзогенно-органічні (психічні порушення в наслідок черепно-мозкових травм та екологічно несприятливих впливів, психічні розлади при інфекційних захворюваннях позамозкової локалізації, психічні розлади при соматичних та ендокринних захворюваннях) розлади.

Тема 6. Психогенії (реактивні психози, психосоматичні (соматоформні) розлади, неврози, невротичний розвиток особистості), розлади особистості та порушення нейропсихічного розвитку (ранній дитячий аутизм, гіперкінетичні розлади у дітей та підлітків).

Тема 7. Психічні та поведінкові розлади внаслідок зловживання алкоголем, наркоманії та токсикоманії, психотичні розлади в наркологічній практиці.

4. Структура навчальної дисципліни

Для денної форми навчання:

6	Кількість годин			
	Денна форма			
	у тому числі			
	Усього	Лекції	Практичні заняття	СРС
1	2	3	4	5
Модуль 1 «Психіатрія, наркологія»				
Змістовий модуль 1 «Загальні питання психіатрії та наркології, та загальна психопатологія»				
Тема 1. Предмет та завдання психіатрії та наркології, історія розвитку, організація допомоги хворим із психічними порушеннями	3	1	-	2
Тема 2. Порушення психічних функцій: відчуттів та сприйняття, мислення, пам'яті та інтелекту, емоцій та ефекторної сфери, свідомості та самосвідомості. СРС (Психічний інфантилізм) СРС (Увага: різновиди, властивості, вікові особливості, розлади та методи дослідження)	16	3	2	11
Тема 3. Загальні психопатологічні синдроми. Класифікація психічних розладів та захворювань. Основні гіпотези патогенезу. Клінічні форми та типи перебігу. Загальні принципи лікування психічних захворювань і розладів, участь питання реабілітації та експертизи хворих з психічними розладами.	13	2	2	9
Разом за змістовим модулем 1	32	6	4	22
Змістовий модуль 2 «Спеціальна (нозологічна) психіатрія»				

Тема 4 Ендогенні (шизофренія: преморбідні прояви, основні клінічні симптоми, клінічні форми та типи перебігу, лікування, профілактика, експертиза хворих; афективні розлади: класифікація, біполярний афективний розлад, циклотимія, дистимія, вікові особливості перебігу афективних розладів, лікування, прогноз) та ендогенно-органічні (первиннодегенеративні захворювання, психічні розлади судинного генезу, епілепсія) психічні захворювання.	17	2	6	9
Тема 5. Соматогенні, екзогенні, екзогенно-органічні (психічні порушення в наслідок черепно-мозкових травм та екологічно несприятливих впливів, психічні розлади при інфекційних захворюваннях позамозкової локалізації, психічні розлади при соматичних та ендокринних захворюваннях) розлади. СРС (Психічні розлади при вагітності, пологах та в післяпологовому періоді. Інтоксикаційні психози.)	13	2	2	9
Тема 6. Психогенії (реактивні психози, психосоматичні (соматоформні) розлади, неврози, невротичний розвиток особистості), розлади особистості та порушення нейропсихічного розвитку (ранній дитячий аутизм, гіперкінетичні розлади у дітей та підлітків). СРС (Психосоматичні розлади.) СРС (Суїцидологія.)	15	2	2	11
Тема 7. Психічні та поведінкові розлади внаслідок зловживання алкоголем, наркоманії та токсикоманії, психотичні розлади в наркологічній практиці. СРС (Особливості стану клієнтів в стані алкогольного та наркотичного сп'яніння.)	13	2	2	9
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	58	8	12	38
Разом за модуль 1	90	14	16	60
Аудиторне навантаження – 33,3%, СРС – 66,7%				

Для заочної форми навчання:

6	Кількість годин			
	Денна форма			
	Усього	у тому числі		
		Лекції	Практичні заняття	СРС
1	2	3	4	5
Модуль 1 «Психіатрія, наркологія»				
Змістовий модуль 1 «Загальні питання психіатрії та наркології, та загальна психопатологія»				
Тема 1. Предмет та завдання психіатрії та наркології, історія розвитку, організація допомоги хворим із психічними порушеннями	2,5	0,5	-	2
Тема 2. Порушення психічних функцій: відчуттів та сприйняття, мислення, пам'яті та інтелекту, емоцій та ефektorної сфери, свідомості та самосвідомості. СРС (Психічний інфантилізм) СРС (Увага: різновиди, властивості, вікові особливості, розлади та методи дослідження)	16	1	1	14
Тема 3. Загальні психопатологічні синдроми. Класифікація психічних розладів та захворювань. Основні гіпотези патогенезу. Клінічні форми та типи перебігу. Загальні принципи лікування психічних захворювань і розладів, участь питання реабілітації та експертизи хворих з психічними розладами.	1,5	0,5	1	11

Разом за змістовим модулем 1	31	2	2	27
Змістовий модуль 2 «Спеціальна (нозологічна) психіатрія»				
Тема 4 Ендогенні (шизофренія: преморбідні прояви, основні клінічні симптоми, клінічні форми та типи перебігу, лікування, профілактика, експертиза хворих; афективні розлади: класифікація, біполярний афективний розлад, циклотимія, дистимія, вікові особливості перебігу афективних розладів, лікування, прогноз) та ендогенно-органічні (первиннодегенеративні захворювання, психічні розлади судинного генезу, епілепсія) психічні захворювання.	15,5	0,5	2	13
Тема 5. Соматогенні, екзогенні, екзогенно-органічні (психічні порушення в наслідок черепно-мозкових травм та екологічно несприятливих впливів, психічні розлади при інфекційних захворюваннях позамозкової локалізації, психічні розлади при соматичних та ендокринних захворюваннях) розлади. СРС (Психічні розлади при вагітності, пологах та в післяпологовому періоді. Інтоксикаційні психози.)	12,5	0,5	1	11
Тема 6. Психогенії (реактивні психози, психосоматичні (соматоформні) розлади, неврози, невротичний розвиток особистості), розлади особистості та порушення нейропсихічного розвитку (ранній дитячий аутизм, гіперкінетичні розлади у дітей та підлітків). СРС (Психосоматичні розлади.) СРС (Суїцидологія.)	17,5	0,5	1	16
Тема 7. Психічні та поведінкові розлади внаслідок зловживання алкоголем, наркоманії та токсикоманії, психотичні розлади в наркологічній практиці. СРС (Особливості стану клієнтів в стані алкогольного та наркотичного сп'яніння.)	13,5	0,5	2	11
Разом за змістовим модулем 2	59	2	6	51
Разом за модуль 1	90	4	8	78
Аудиторне навантаження – 13,3%, СРС – 86,7%				

5. Теми лекцій

Для денної форми навчання

№ п/п	Тема лекції	К-ть годин
1	Предмет і задачі психіатрії. Розлади когнітивних функцій. Олігофренії та затримка розвитку. Деменції.	2
2	Патологія емоційно-вольової сфери, свідомості та самосвідомості.	2
3	Загальні психопатологічні синдроми. Основні принципи терапії психічних розладів, профілактики та реабілітації. Особливості етіології, патогенезу та перебігу психічних розладів. Загальні принципи лікування психічних захворювань і розладів, участь питання реабілітації та експертизи хворих з психічними розладами	2
4	Класифікація ендогенних та ендогенно-органічних психічних розладів та захворювань. Основні гіпотези патогенезу. Клінічні форми та типи перебігу.	2
5	Екзогенії, основні гіпотези патогенезу, клінічні форми та типи перебігу.	2
6	Психогенії, розлади особистості та порушення психологічного розвитку.	2
7	Розлади психіки та поведінки внаслідок зловживання психоактивними речовинами.	2
	Всього	14

Для заочної форми навчання

№ п/п	Тема лекції	К-ть годин
-------	-------------	------------

1	Предмет і задачі психіатрії. Розлади когнітивних функцій. Олігофренії та затримка розвитку. Деменції. Патологія емоційно-вольової сфери, свідомості та самосвідомості. Загальні психопатологічні синдроми. Основні принципи терапії психічних розладів, профілактики та реабілітації. Особливості етіології, патогенезу та перебігу психічних розладів. Загальні принципи лікування психічних захворювань і розладів, участь питання реабілітації та експертизи хворих з психічними розладами	2
2	Класифікація ендогенних та ендогенно-органічних психічних розладів та захворювань. Основні гіпотези патогенезу. Клінічні форми та типи перебігу. Екзогенії, основні гіпотези патогенезу, клінічні форми та типи перебігу. Психогенії, розлади особистості та порушення психологічного розвитку. Розлади психіки та поведінки внаслідок зловживання психоактивними речовинами.	2
	Всього	4

6. Теми практичних занять

Для денної форми навчання

№ п/п	Тема заняття	К-ть годин
1.	Порушення когнітивних функцій, емоційно-вольової сфери, свідомості та самосвідомості.	2
2.	Загальні психопатологічні синдроми. Класифікація психічних розладів та захворювань. Основні гіпотези патогенезу. Клінічні форми та типи перебігу. Загальні принципи лікування психічних захворювань і розладів, участь питання реабілітації та експертизи хворих з психічними розладами.	2
3.	Ендогенні психічні захворювання. Шизофренія: преморбідні прояви, основні клінічні симптоми, клінічні форми та типи перебігу, лікування, профілактика, експертиза хворих.	2
4.	Афективні розлади: класифікація, біполярний афективний розлад, циклотимія, дистимія, вікові особливості перебігу афективних розладів, лікування, прогноз.	2
5.	Ендогенно-органічні психічні захворювання: первиннодегенеративні захворювання, психічні розлади судинного генезу. Епілепсія: основні симптоми, клінічна характеристика пароксизму, класифікація епілепсії, епілептичні психози, лікування, невідкладна допомога при епістатусі.	2
6.	Соматогенні, екзогенні та екзогенно-органічні психічні розлади: екзогенні психічні розлади: психічні порушення в наслідок черепно-мозкових травм та екологічно несприятливих впливів, психічні розлади при інфекційних захворюваннях позамозкової локалізації, психічні розлади при соматичних та ендокринних захворюваннях.	2
7.	Психогенні розлади, реактивні психози, психосоматичні (соматоформні) розлади, неврози, невротичний розвиток особистості. Розлади особистості: етіологія та патогенез, клінічні форми психопатій, лікувально-корекційні та соціально-реабілітаційні заходи. Ранній дитячий аутизм, гіперкінетичні розлади у дітей та підлітків.	2
8.	Психічні та поведінкові розлади внаслідок зловживання алкоголем, наркоманії та токсикоманії, психотичні розлади в наркологічній практиці.	2
	Всього	16

Для заочної форми навчання

№ п/п	Тема заняття	К-ть годин
1	Порушення когнітивних функцій, емоційно-вольової сфери, свідомості та самосвідомості. Загальні психопатологічні синдроми.	2
2	Ендогенні психічні захворювання. Шизофренія: преморбідні прояви, основні клінічні симптоми, клінічні форми та типи перебігу, лікування, профілактика, експертиза хворих. Афективні розлади: класифікація, біполярний афективний розлад, циклотимія, дистимія, вікові особливості перебігу афективних розладів,	2

	лікування, прогноз. Ендогенно-органічні психічні захворювання: первиннодегенеративні захворювання, психічні розлади судинного генезу. Епілепсія: основні симптоми, клінічна характеристика пароксизму, класифікація епілепсії, епілептичні психози, лікування, невідкладна допомога при епістатусі.	
3	Психогенні розлади, реактивні психози, психосоматичні (соматоформні) розлади, неврози, невротичний розвиток особистості. Розлади особистості: етіологія та патогенез, клінічні форми психопатій, лікувально-корекційні та соціально-реабілітаційні заходи. Ранній дитячий аутизм, гіперкінетичні розлади у дітей та підлітків.	2
4	Психічні та поведінкові розлади внаслідок зловживання алкоголем, наркоманії та токсикоманії, психотичні розлади в наркологічній практиці.	2
	Всього	8

7. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені програмою

8. Самостійна робота

Для денної форми навчання

№п/п	Тема	Кіль-ть год.	
		денна	заочна
1.	Підготовка до практичних занять. Теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок	54	72
Опрацювання тем, які не входять до плану аудиторних занять.			
2.	Увага: різновиди, властивості, вікові особливості, розлади та методи дослідження	1	1
3.	Психічний інфантилізм	1	1
4.	Психічні розлади при вагітності, пологах та в післяпологовому періоді. Інтоксикаційні психози.	1	1
5.	Психосоматичні розлади.	1	1
6.	Суїцидологія.	1	1
7.	Особливості стану клієнтів в стані алкогольного та наркотичного сп'яніння.	1	1
Разом		60	78

9. Індивідуальні завдання

Підготовка доповідей до участі у засіданнях СНГ, студентських наукових конференціях, написання наукових статей та тез за результатами наукового практичного дослідження або огляду наукових джерел з певної наукової або практичної проблеми, підготовка та участь у вузівському та Всеукраїнському етапах олімпіади з дисципліни, Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт, підготовка мультимедійних презентацій за обраними темами тощо.

Основні напрямки для науково-дослідницької роботи здобувача освіти:

1. Актуальні питання сучасної психіатрії: особливості порушень психіки асоційованих зі стресом, внаслідок COVID – 19 та інших надзвичайних обставин; діагностичні та лікувальні підходи до психогенних розладів у осіб, постраждалих внаслідок бойових дій, втрати, тощо.
2. Актуальні питання сучасної наркології.
3. Сучасні напрямки та підходи психотерапії.

10. Завдання для самостійної роботи

Самостійна робота студентів включає теоретичну підготовку до практичних занять, опанування практичними навичками під час аудиторних занять відповідно до теми та практичний меті заняття, самостійне здобуття знань по темам, які не входять до плану аудиторних занять, аналіз та узагальнення інформації при підготовці до підсумкових занять з модулів дисципліни та підсумкового контролю з дисципліни.

11. Форма і методи навчання

Форма навчання: очна (денна). В умовах воєнного стану, надзвичайних ситуацій або надзвичайного стану (особливого періоду) форма здобуття освіти встановлюється згідно рішень органів виконавчої влади, ВЦА, місцевого органу управління освіти та Вінницького національного медичного університету для створення безпечного освітнього середовища.

Традиційні методи навчання: словесні; наочні; практичні.

Методи контролю як методи навчання (контролю з боку викладача, самоконтролю, взаємоконтролю, самокорекції, взаємокорекції).

12. Методи контролю та критерії оцінювання

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно конкретним цілям з кожної теми. Форми оцінювання поточної навчальної діяльності мають бути стандартизованими і включати контроль теоретичної і практичної підготовки. Рівень підготовки студентів: визначається на підставі результатів тестування, письмової або усної відповіді на контрольні питання, розв'язуванні ситуаційних задач, перевірці виконання самостійної роботи, оцінці практичних вмінь і навичок.

Підсумковий контроль засвоєння дисципліни проводиться у вигляді заліку та зараховують в кінці вивчення дисципліни, якщо здобувач засвоїв матеріал в повному обсязі та не має академічної заборгованості

Критерії оцінювання засвоєння теоретичних знань та виконання практичних навичок під час поточного та підсумкового контролю

Оцінювання усної/письмової відповіді під час поточного контролю

Оцінка «**відмінно**» виставляється здобувачу освіти, який глибоко і всебічно засвоїв теоретичний матеріал, грамотно і логічно його викладає. Він чітко відповідає на нестандартні питання за темою заняття, уміє пов'язати матеріал даної теми з вивченими раніше розділами, що свідчить про опанування рекомендованої літератури та здатність аналізувати вивчений матеріал, а також чітко демонструє значення засвоєних теоретичних знань для практичної медицини

Оцінка «**добре**» виставляється здобувачу освіти, який знає і добре володіє теоретичним матеріалом, грамотно його викладає, не допускає неточностей при відповіді, уміє розкрити тему з позицій її медичного значення та практичного застосування, але при цьому відповіді не виходять за межі підручника, методичних рекомендацій.

Оцінка «**задовільно**» виставляється здобувачу освіти, який знає базові поняття та визначення з вивченої теми, але допускає значні неточності або має труднощі при формулюванні відповіді, не розуміє медичних аспектів теми, не може пов'язати теоретичний матеріал із практикою.

Оцінка «**незадовільно**» виставляється здобувачу освіти, який не знає теоретичних основ теми, допускає грубі помилки при відповіді, не розуміє базових понять та визначень, не може пояснити значення теоретичного матеріалу для практичної медицини.

Оцінювання виконання практичних навичок під час поточного контролю

Оцінка «**відмінно**» виставляється студенту, який, знає хід та послідовність самостійної навчально-дослідницької роботи для виконання практичного завдання, демонструє правильне виконання необхідних практичних навичок, та вірно з чіткими формулюваннями узагальнень та висновків, застосовує в практичній діяльності.

Оцінка «**добре**» виставляється студенту, який допускає неточності при виконанні навчально-дослідної роботи, але здатний самостійно виявити допущені помилки та може продемонструвати виконання практичної навички в цілому.

Оцінка «**задовільно**» виставляється студенту, який знає основи практичного завдання, але зазнає труднощів при виконанні практичної навички, або вправи, не може продемонструвати повну правильну послідовність практичних навичок, не може трактувати в повному обсязі результати проведених досліджень.

Оцінка «незадовільно» виставляється студенту, який не може продемонструвати виконання практичної навички, зазнає значних труднощів при виконанні вправи, порушує порядок виконання практичної роботи.

Оцінювання виконання тестових завдань під час поточного контролю

Оцінка «відмінно» виставляється студенту, який при проведенні тестового контролю допускається не більше 10% неправильних відповідей (обсяг правильних відповідей 90-100%). Під час розв'язання клінічно-орієнтованих тестових завдань надає правильні відповіді на всі питання до тесту.

Оцінка «добре» виставляється студенту, який під час тестового контролю допускає не більше 20% помилок. (обсяг правильних відповідей 80-89 %). Під час розв'язання клінічно-орієнтованих тестових завдань надає правильні відповіді на більшість питань до тесту.

Оцінка «задовільно» виставляється студенту, який робить помилки не більш, ніж в 40% тестових завдань (обсяг правильних відповідей 60,5-79%). Під час розв'язання клінічно-орієнтованих тестових завдань надає правильні відповіді тільки на деякі питання до тесту.

Оцінка «незадовільно» виставляється студенту, який при тестовому опитуванні правильно розв'язує менше 60% тестових завдань. Під час розв'язання клінічно-орієнтованих тестових завдань не може надати правильні відповіді на питання до тесту.

Оцінювання самостійної роботи студента

Оцінювання самостійної роботи студента здійснюється під час поточного та підсумкового контролю засвоєння тем відповідного модулю або дисципліни на підставі оцінювання демонстрації виконання практичних навичок, усної відповіді на теоретичне питання, тестування або розв'язання ситуаційних задач, відповідно до тем для самостійного опанування.

Оцінювання індивідуальної роботи здобувача

Здійснюється на підставі виконання індивідуальних завдань, науково-практичної роботи, доповіді про результати дослідження на студентському науковому гуртку, конференції, участі у конкурсі студентських наукових робіт, олімпіади з дисципліни (критерії нарахування балів згідно чинного положення про організацію освітнього процесу у Вінницькому національному медичному університеті ім. М.І.Пирогова).

Оцінювання підсумкового контролю (залік)

Проміжний контроль зараховують, якщо студент засвоїв певний розділ дисципліни в повному обсязі, про що свідчить поточне оцінювання кожного практичного заняття. Для оцінювання проміжного контролю проводять підрахунок середньої арифметичної традиційної оцінки за семестр.

Перелік контрольних питань з дисципліни для самоконтролю

1. Предмет психіатрії та наркології.
2. Завдання психіатрії та наркології.
3. Основні етапи розвитку психіатрії.
4. Досягнення вітчизняних вчених.
5. Структура психіатричної та наркологічної допомоги, психіатричної лікарні і диспансеру.
6. Принципи догляду за психічно хворими.
7. Основні фактори етіології психічних розладів.
8. Основні патогенетичні механізми психічної патології.
9. Правові принципи психіатричної допомоги. Сучасна концепція охорони психічного здоров'я в Україні.
10. Роль психолога в наданні допомоги особам із симптоматичними психічними порушеннями.
11. Перша і невідкладна допомога хворим із психічними порушеннями, основні покази до примусової госпіталізації.
12. Амбулаторне лікування хворих із різними захворюваннями, підтримуюча терапія, особливості її організації, її значення для охорони здоров'я.
13. Проблеми реадптації і реабілітації психічно хворих.
14. Методика клініко-психопатологічного дослідження.
15. Метод психоаналізу та психодинамічного спостереження.
16. Особливості психіатричної документації.
17. Значення параклінічних методів у психіатричній діагностиці.

18. Поняття психопатологічного симптому, синдрому та захворювання.
19. Синдромологічна та нозологічна класифікація психічної патології.
20. Характеристика реєстрів психічних розладів.
21. Принципи та методи лікування психічних захворювань та розладів.
22. Принципи та методи соціально-трудової реабілітації психічно хворих та профілактики психічних захворювань.
23. Принципи та методи трудової, військової та судово-психіатричної експертизи.
24. Психофізіологічні та нейропсихологічні основи розладів відчуття, сприйняття та уявлень.
25. Класифікація та визначення порушень відчуттів: гіперестезії, гіпестезії, анестезії, сенестопатії.
26. Класифікація та визначення порушень сприйняття: ілюзії, психосенсорні розлади, галюцинації.
27. Вікові особливості розладів відчуття, сприйняття та уявлень.
28. Способи виявлення розладів відчуття, сприйняття та уявлень.
29. Класифікація та визначення порушень пам'яті.
30. Психофізіологічні та нейропсихологічні основи розладів пам'яті.
31. Способи виявлення розладів пам'яті.
32. Класифікація та визначення порушень мислення та інтелекту.
33. Психофізіологічні та нейропсихологічні основи розладів мислення та інтелекту.
34. Способи виявлення розладів мислення та інтелекту.
35. Класифікація та визначення порушень емоцій.
36. Психофізіологічні та нейропсихологічні основи розладів емоцій.
37. Способи виявлення розладів емоцій.
38. Класифікація та визначення порушень ефекторної сфери.
39. Психофізіологічні та нейропсихологічні основи розладів ефекторної сфери.
40. Способи виявлення розладів ефекторної сфери.
41. Вікові особливості ефекторних порушень.
42. Синдроми виключення та потьмарення свідомості.
43. Особливості догляду, спостереження, транспортування хворих із порушенням свідомості.
44. Методи визначення стану свідомості та його порушень.
45. Межові непсихотичні синдроми: астеничний, невротичні (неврастенічний, obsесивно-фобічний, дисморфобічний, істеричний), депресивні, іпохондричні, соматоформні.
46. Психотичні синдроми: депресивні та маніакальні з психотичними симптомами, параноїдні, паранойяльні, дисморфоманічні, кататонічні, гебефренічні, деліріозні, онейроїдні, аментивні, сутінкового стану свідомості, галюцинозу.
47. Дефектно-органічні синдроми: психоорганічний, Корсаківський амнестичний, розумової відсталості, деменції, психічного маразму.
48. Основні психопатологічні синдроми дитячого віку: дитячого аутизму, гіпердинамічний, дитячих патологічних страхів, нервової анорексії, інфантилізму.
49. Значення діагностики психопатологічного синдрому для вибору методу невідкладної терапії та наступного обстеження хворого.
50. Основні клінічні форми соматогенних психозів.
51. Психічні розлади при вагітності, у післяпологовому та лактаційному періодах.
52. Психічні розлади при пухлинах головного мозку.
53. Психічні розлади при пухлинах поза мозкової локалізації.
54. Особливості психічних розладів при ендокринних захворюваннях.
55. Основні принципи терапії, реабілітації та профілактики психічних розладів при ендокринних та соматичних захворюваннях.
56. Класифікація психічних порушень при гострих і хронічних інфекціях.
57. Особливості психічних порушень при сифілісі мозку, прогресивному паралічі.
58. Психічні розлади у ВІЛ-інфікованих.
59. Принципи лікування психічних розладів при гострих і хронічних інфекціях.
60. Психічні порушення у гострому періоді черепно-мозкової травми, їх лікування та профілактика.
61. Психічні порушення у пізньому періоді черепно-мозкової травми.
62. Резидуально-органічні наслідки черепно-мозкових травм.
63. Пізні травматичні психози, їх диференційна діагностика та лікування.

64. Клінічні особливості психічних розладів при гострих отруєннях атропіном, акрихіном, камforoю.
65. Клінічні особливості психічних розладів при гострих отруєннях препаратами бромu, стерoїдними гормонами, психотропними препаратами.
66. Клінічні особливості психічних розладів при гострих і хронічних інтоксикаціях чадним газом, речовинами, що містять фосфор, ртуть, миш'як, свинець, тетраетил свинець, нафтопродукти.
67. Клінічні особливості психічних розладів при гострих і хронічних інтоксикаціях хлорофосом, антифризом, нітратами, дефоліантами.
68. Особливості психічних порушень, які викликані екологічно несприятливими факторами.
69. Профілактика та лікування психічних порушень у разі промислових, побутових, лікарських інтоксикацій і внаслідок екологічно несприятливих впливів.
70. Гостра і хронічна променева хвороба, її психоневрологічні прояви.
71. Пострадіаційні психічні розлади: реактивні та органічні.
72. Особливості терапії, соціальної реабілітації та експертизи пострадіаційних захворювань.
73. Поняття психоактивних речовин, феноменів вживання та залежності.
74. Поняття великого наркоманічного синдрому.
75. Особливості і перебіг наркологічних захворювань по фазах.
76. Вплив алкоголю на вищу нервову діяльність людини.
77. Просте алкогольне сп'яніння, його ступені, індивідуальні особливості, діагностика, надання медичної допомоги при гострих алкогольних отруєннях.
78. Патологічне алкогольне сп'яніння, діагностика, судово-психіатрична експертиза.
79. Алкоголізм, його критерії, наркоманічний синдром при алкоголізмі.
80. Діагностика алкогольного абстинентного синдрому, медична допомога.
81. Стадії алкоголізму, особливості деградації особистості.
82. Гострі металкольні психози: діагностика початкових проявів, попередження подальшого розвитку, лікування.
83. Затяжні металкольні психози.
84. Алкогольні енцефалопатії.
85. Принципи лікування алкогольних психозів.
86. Організація наркологічної допомоги.
87. Методи лікування алкоголізму.
88. Профілактика алкоголізму та його рецидивів.
89. Медичний, соціальний і правовий критерії віднесення речовини до наркотичних.
90. Психічні, поведінкові розлади та психози внаслідок вживання опіатів.
91. Психічні, поведінкові розлади та психози внаслідок вживання канабіоїдів.
92. Психічні, поведінкові розлади та психози внаслідок вживання седативних та снодійних препаратів.
93. Психічні, поведінкові розлади та психози внаслідок вживання кокаїну та інших психостимуляторів.
94. Психічні, поведінкові розлади та психози внаслідок вживання галюциногенів.
95. Психічні, поведінкові розлади та психози внаслідок вживання легких розчинників.
96. Психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання нікотину.
97. Психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання кофеїн-вмісних продуктів.
98. Психічні, поведінкові розлади та психози внаслідок одночасного вживання декількох наркотичних речовин та використання інших психоактивних речовин.
99. Вікові особливості наркоманій і токсикоманій.
100. Поняття психогенного розладу.
101. Етіологічні та патогенетичні фактори психогенних розладів.
102. Класифікація психогеній.
103. Визначення понять емоційно-стресова, адаптаційна реакції, неврози.
104. Клінічна картина неврастенії.
105. Класифікація та клінічна картина тривожних розладів.
106. Клінічна картина obsесивно-компульсивного розладу.
107. Клінічна картина дисоціативних розладів.
108. Депресивні невротичні розлади.

109. Моносимптомні неврози.
110. Класифікація, клінічна картина та лікування соматоформних розладів.
111. Лікування та профілактика неврозів.
112. Реактивні психози: загальні клінічні ознаки, критерії Ясперса.
113. Гострі реактивні психози.
114. Затяжні реактивні психози.
115. Терапія реактивних психозів.
116. Експертиза, профілактика, реабілітація при реактивних психозах.
117. Визначення поняття посттравматичного стресового розладу (ПТСР).
118. Клінічні особливості ПТСР.
119. Профілактика та лікування ПТСР.
120. Визначення поняття шизофренія.
121. Причини шизофренії.
122. Основні ознаки шизофренії.
123. Основні клінічні форми шизофренії.
124. Типи перебігу шизофренії.
125. Кінцевий стан шизофренії. Поняття про ремісію та дефект.
126. Принципи терапії шизофренії.
127. Клінічна картина біполярного афективного розладу. Циклотимія.
128. Масковані депресії.
129. Особливості афективних розладів у осіб різного віку.
130. Принципи терапії хворих на афективні розлади.
131. Суїцидальна поведінка при психічних захворюваннях та у психічно здорових осіб.
132. Антисуїцидальна терапія. Психопрофілактика суїцидальної поведінки.
133. Первинна (генуїнна) та вторинна (симптоматична) епілепсія. Пароксизм, його клінічна характеристика.
134. Класифікація пароксизмальних проявів. Тоніко-клонічний судомний напад, допомога хворому.
135. Епілептичний статус і лікувальні заходи щодо виведення хворого з цього стану.
136. Принципи терапії хворих на епілепсію.
137. Розлади особистості та поведінки у дорослих, фактори, що сприяють їх розвитку.
138. Причини розумової відсталості (РВ) та класифікація за етіологічними ознаками. Принципи терапії, корекції, експертизи, реабілітації при РВ. Організація навчально-виховного та трудового процесу при РВ.
139. Клінічні форми розумової відсталості. Сомато-неврологічні прояви розумової відсталості.
140. Принципи терапії, корекції, експертизи, реабілітації при розумовій відсталості.
141. Психофізичний інфантилізм. Межова розумова відсталість.
142. Клінічні варіанти розладів особистості та акцентуацій характеру. Основні принципи терапії, реабілітації та профілактики розладів особистості та поведінки у дорослих.
143. Визначення понять ранній дитячий та атиповий аутизм. Клінічні прояви. Діагностика. Лікування. Принципи корекції та реабілітації.
144. Гіперкінетичні розлади у дітей та підлітків. Розлади соціальної поведінки. Етіологія. Патогенез. Клінічні прояви. Принципи психолого-педагогічної корекції, соціальної реабілітації.

13. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Підсумковий контроль засвоєння дисципліни проводиться у вигляді заліку після вивчення дисципліни на останньому практичному занятті.

14. Схема нарахування та розподіл балів, які отримують здобувачі освіти.

Нарахування балів за дисципліну проводять згідно чинного положення про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім. М.І.Пирогова шляхом конвертації середньої арифметичної оцінки поточної успішності здобувача освіти за універсальною 200-бальною шкалою. До нарахованих балів за поточну успішність додаються індивідуальні бали (за умови їх зарахування на підставі успішного виконання індивідуальних завдань).

Максимальна кількість балів, яку може отримати здобувач освіти після засвоєння дисципліни, – 200 балів. **Мінімальна кількість балів** становить **122 бали**.

Результати складання студентом заліку фіксуються у відомості успішності із зазначеною кількістю балів та відміткою «зараховано» або «незараховано». Здобувачу освіти не зараховують дисципліну, якщо кількість отриманих балів менше 122, або вивчення дисципліни виконано в неповному обсязі, про що свідчить академічна заборгованість.

Отримані бали за дисципліну конвертуються згідно національної шкали та ЄКТС (для заліку) наступним чином:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
180-200	A	відмінно	зараховано
170-179,99	B	добре	
160-169,99	C		
141-159,99	D	задовільно	
122-140,99	E	задовільно	
0-120,99	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

15. Методичне забезпечення дисципліни

1. Презентації лекцій, аудіо-лекції.
2. Методичні рекомендації для самостійної роботи студентів при підготовці до практичних занять.
3. Методичні рекомендації для самостійної поза аудиторної роботи студентів.
4. Перелік питань до підсумкового контролю дисципліни.
5. Тести для контролю засвоєння тем практичних занять.
6. Ситуаційні практично-орієнтовані задачі для студентів та клінічно-орієнтовані завдання.
7. Навчальні посібники, підручники, робочі зошити, тощо.

16. Рекомендована література

Основна

1. Гавенко В.Л., Бітенський В.С. Психіатрія і наркологія. - Київ ВСВ "Медицина", 2015.
2. Гавенко В. Л., Самардакова Р. О., Бачерикова М. Е. Психіатрія та наркологія. - К: Здоров'я, 2015.
3. Герасименко Л.О., Скрипніков А.М., Ісаков Р.І. Психогенні психічні розлади: навчально-методичний посібник. – К.:Медицина, 2021. – 208 с.
4. Міщенко Т.С., Підкоритова В.С. Сучасна діагностика і лікування в неврології та психіатрії: довідник лікаря.– К.: Доктор-Медіа, 2015. – 624 с.
5. Напреєнко О., Сонник Г. Психіатрія і наркологія: підручник для мед. ВНЗ III—IV р.а. – К.:Медицина, 2015. – 422 с.
6. Погорелов І.І. Психіатрія і наркологія: підручник / І.І. Погорелов, О.Д. Манаєнкова. - 3-є вид., випр. - К. : ВСВ «Медицина», 2023. - 319 с.
7. Пріб Г.А. Соціальна психіатрія і наркологія : навч. посіб. / Г.А. Пріб. – К.: ІПК ДСЗУ, 2016. – 255 с.
8. Психіатрія та наркологія в загальній медичній практиці: навчальний посібник / Г.М. Кожина, Н.О. Марута, Л.М. Юр'єва. К.: ВСВ «Медицина», 2019. - 344 с.
9. Психіатрія і наркологія : підручник / В.Л. Гавенко, В.С. Бітенський, В.А. Абрамов та ін. ; за ред. В.Л. Гавенка, В.С. Бітенського. 2-ге вид., переробл. і допов. К.: ВСВ "Медицина", 2015. 512 с.

10. Психіатрія і наркологія: підручник / Г.Т. Сонник, О.К. Напрєєнко, А.М. Скрипніков, Л.В. Животовська, Н.Ю. Напрєєнко; за ред. О.К. Напрєєнка. 3-є вид., випр. К.: ВСВ «Медицина», 2017. 424 с.
11. Римша С.В., Рациборинська-Полякова Н.В. Морфо-функціональна та біохімічна природа розладів психіки та поведінки (частина 1): навчальний посібник. – Львів: видавець ФОП Марченко Т.В., 2021.- 212с.
12. Римша С.В., Рациборинська-Полякова Н.В. Пропедевтика психіатрії з основами загальної психології, патопсихології та психопатології: навчальний посібник. – Львів: видавець ФОП Марченко Т.В., 2020.- 520с.
13. Самардакова Г.О. Психіатрія та наркологія: робочий зошит для самостійної роботи студентів стоматологічного факультету// Самардакова Г.О., Зеленська К.О. – Харків, 2019. – 196 с.
14. Чабан О.С., Хаустова О.О., Несторович Я.М. Невідкладна допомога в психіатрії та наркології. Вид. друге, випр. і доп. – Київ: Медкнига, 2015.- 132 с., іл.

Допоміжна

1. Вітенко І.С., Спіріна І.Д.. Психіатричні та психічні аспекти судово-медичної експертизи. - Дніпропетровськ.: АРТ-ПРЕС, 2015.
2. Горго Ю.П, Чайченко Г.М., Маліков М.В. Прикладна психофізіологія людини: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Запоріжжя: 2015. 193 с.
- 3.Рациборинська-Полякова Н.В. Система спеціалізованої медикопсихосоціальної допомоги як механізм та засіб ресоціалізації учасників бойових дій./рекомендовано до друку Вченою Радою ВНМУ ім.М.І.Пирогова протокол №10 від 30.05.2019р., 232 с
4. Спіріна І.Д., Леонов С.Ф. Медико-соціальні аспекти залежності від психоактивних речовин. - Дніпропетровськ, 2015.
5. Хаустова О.О. Лікування резистентної депресії: сучасний стан проблеми та перспективні терапевтичні тенденції//Архів психіатрії. – 2017. – Т.23, №1. – с.11-22.
6. Чабан О.С., Хаустова О.О. Практична психосоматика: депресія. Навчальний посібник. Вид. друге, випр. і доп. – Київ: Медкнига, 2021. – 216 с.
7. Юр'єва Л.М. Психіатрія, наркологія: навчальний посібник. – Львів: видавець ФОП Марченко Т.В., 2020. – 180 с.
8. Чугунов В.В. Оцінка результатів лабораторного дослідження в психіатрії та наркології: навчальний посібник для студентів медичних факультетів 4-го курсу спеціальності 224 «Технології медичної діагностики та лікування»/ В.В. Чугунов, В.Л. Підлубний. – Запоріжжя: [ЗДМУ], 2020. – 190 с.
9. Caplan. USMLE step 2 CK Internal Medicine Lecture Notes. - NY, 2017.–250 p.
10. Emil Kraepelin. Lectures on Clinical Psychiatry . - NY , 2018. – 322 p.

17. Інформаційні ресурси

Електронна адреса сайту університету: <https://www.vnmu.edu.ua/>

Електронна адреса сайту бібліотеки університету: <http://library.vnmu.edu.ua>

Всесвітня організація охорони здоров'я <http://www.who.int/en/>

Центр тестування <https://www.testcentr.org.ua/uk/>

МОЗ України <https://moz.gov.ua/>

Центр громадського здоров'я МОЗ України <https://phc.org.ua/kontrol-zakhvoryuvan>

Інтернет сайт кафедри психіатрії, наркології та психотерапії ВНМУ ім. М.І. Пирогова <https://www.vnmu.edu.ua/кафедра-психіатрії>

Інтернет сайти, рекомендовані кафедрою студентам для пошуку додаткової інформації з психіатрії та наркології:

<https://www.wpanet.org/> World Psychiatric Association

<http://ulae.org.ua/index.php/uk/> Українська протиепілептична ліга

<https://neuronews.com.ua/ua#gsc.tab=0> Нейронews

<https://cpnp.org/> College of Psychiatric and Neurologic Pharmacists <https://reference.medscape.com/AlcoholismGuidelines>

<https://cpnp.org/> Treatment Guidelines: Substance Use Disorders

<https://www.fda.gov/> Food and Drug Administration

